

Összesen: 85 festményt és 30 faragást mutattunk be. A kiállításához falragaszt és 500 db meghívót készítettünk. Miután a meghívandók névsorában csak 150—200 név szerepel, a megmaradt meghívókat a kiállítók között szétosztottuk azzal, hogy olyanoknak küldjük el, akik feltehetően el is jönnek a megnyitóra. Ezt az alkalmat ítéltük méltónak arra, hogy egyúttal leleplezzük múzeumi gyűjteményünk megalapítójának, Juhász Balázsnak a szoborportróját, Rajki László orosházi születésű művész alkotását, amelyet a lépcsőházi fordulóban helyeztünk el. Mindemellett egy régészeti kiállítást is ekkor nyitottunk meg, a gyopárosi leletanyagból. 1984. június 8-án zsúfolásig megtelt a múzeum összes helyisége. A fényképezéskor egyáltalán nem tudtak dolgozni, a későbbben jövők pedig visszafordultak, mert nem fértek be az épületbe. Ilyen még nem fordult elő az orosházi múzeum történetében.

6. A népművelés más útjait is jártuk

A múzeumok népművelési munkája elmélyítése céljából október hónapot Országos Múzeumi Hónappá nyilvánították. Az ország múzeumai szinte vetélkedve készültek erre. Általában már az év első napjától kezdve arra törekedtek, hogy minden jobb kiállítást, előadást erre az időpontra összpontosítsanak. Ráadásul a gondosan összeállított műsorukat szép kivitelű műsorfüzetbe rögzítették, és az ország összes múzeumainak megküldték. Mikor az ilyen kiadványok a kezembe kerültek, mindig szomorú voltam. Ugyanis én az év minden napján a legjobb kiállítást, a legjobb előadást igyekeztem nyújtani. Így aztán nekem mindig erőlködnöm kellett, hogy október havában még jobb műsört szerkesszek. Amikor a múzeumok állami kezelésben voltak, a Múzeumi Ismeretterjesztő Központ Propaganda Osztálya révén igyekeztem segíteni annak megszervezését. A múzeumok tanácsosítása után még néhány éven keresztül élveztük támogatásukat, irányításukat. Példa rá az 1964-es esztendő. A Művelődésügyi Minisztérium Múzeumi Főosztálya 62272/1964. szám alatt egy terjedelmes útmutatót küldött az ország minden múzeumának, az 1964. évi Múzeumi Hónap megszervezéséhez. Az első része tanácsokat nyújt, mire legyünk tekintettel a szervezéskor, a második része pedig útmutatást nyújt, a szervezést illetően. Az útmutatót sok oldalból álló melléklet egészíti ki. Az igényelhető előadások jegyzéke 175 előadást kínált fel. 36 kiállítás is szerepelt a listán. Végül sok filmet is lehetett találni a vastag iratesomó végén.

Ennek alapján a következő tervet állítottam össze:

1. Az orosházi múzeumban: Holland mesterek rajzai (Múzeumi Ismeretterjesztő Központ Propaganda Osztálya vándorkiállítása).

2. Népművelő előadások központi előadóval:
 - a) Csorvási Művelődési Házban: Boglár Lajos:
Brazíliai indiánok között.
 - b) Nagyszénási Művelődési Házban: Katona Imre:
Skandináviai tanulmányutam.
3. Saját előadóinkkal:
 - a) Csorváson: Szabó Ferenc: Dél-alföldi betyárvilág.
 - b) Békéssámszon és Kardoskút: Nagy Gyula: Néhány gyakorlati tanács a honismereti szakkörök munkájával kapcsolatban.

Az 1968. évben 195/1968. szám alatt a Békés megyei Múzeumok Igazgatóságától három részből álló „Irányelvet” kaptam az 1968-as Múzeumi Hónap megrendezéséhez. Ennek figyelembe vételével állítottam össze múzeumunk Múzeumi Hónapjának a műsorát. A lezajlott eseményekről pedig a 23/1968. szám alatti jelentésben tettem említést.

Kiállítás: Október 6-án nyitottuk meg az orosházi múzeumban a hagyományos „Orosházi Őszi Tárlat” című kiállításunkat. A kiállításon 4 festőművész és 2 szobrászművész szerepelt. Ezen kívül bemutattunk egy éremgyűjtőt és egy grafikai alkotásokat gyűjtőt. A megnyitáson közel 100-an jelentek meg. A kiállítást 1241-en tekintették meg: ebből 731 egyéni s 502 csoportos látogató volt.

Vándorkiállítások:

(25 olajfestmény bemutatása)

Orosházi Üveggyár

Orosházi Gépjavító Állomás

Szentetornyai Petőfi Termelőszövetkezet

Kultúrház: Kardoskút, Gádoros, Gerendás.

Előadás: Október 11-én Gádoroson a kultúrházban: „Giccs és képzőművészet” címmel előadást tartottam 20 hallgató előtt. Az előadásomat szemléltettem. Sikerülhetett az előadás, mert újfent meghívtak egy képzőművészeti előadás tartására. 1954-ben beszélgettem Csalog József szentesi múzeumigazgatóval. A tréfáskedvű barátom mesélte, hogy őt is mindig noszogatták a népművelési előadásokkal. Végül is talált egy olyan előadási formát, amely mindig zsúfolt házat hozott: „Páratlan Hétfők” főcím alatt. Valóban, a páratlan hétfőkön nagyon jó előadókkal, nagyon jó témákkal, mindig nagy sikert aratott. Ez szeget ütött a fejembe, én is megpróbálkoztam hasonlóval. 12/1955. számú iratban a serény szervezési munka eredményét közöltem a Népművelési Minisztérium Múzeumi Főosztályával. Jelentettem, hogy a TIT Békés megyei Szervezetével karöltve, január 24. és február 28. között a Járási Kultúrotthon nagytermében „Múzeumi Hétfők” keretében 6 népszerű tudományos ismeretterjesztő előadást kívánok rendezni. Az előadásokkal elsősorban a pedagógusok igényeit szeretném kielégíteni, akik igyekeznek tanítási óráikba a lakóhelyismeretet beilleszteni, de nincs anyaguk

hozzá. Azt is előre bocsájtottam, hogy mindegyik előadás kapcsolatban van városunkkal. Tervem az volt, hogy az előadókat és történelem tanárokat egy munkaközösségbe tömörítem, és egy 150 oldalas Orosháza történetét, földjét, éghajlatának viszonyait magába foglaló munkát hozunk létre, amelyet a Múzeumi Főosztály Rotaprint Üzemében 100 példányban sokszorosítottunk. Ezeket azután az iskolákban, könyvtárakban, tömegszervezeteknél helyeznénk el. Ilyen gondolatok ismertetése után közöltem az előadásokat:

- I. 24. Zalotay Elemér muzeológus (Baja): Orosháza környékének élete a város alapítása előtt. (Tárgyak bemutatásával.)
- I. 31. Szimonidesz Lajos protestáns püspök, a történettudományok kandidátusa (Budapest): Orosháza és környéke a középkorban.
7. Lükő Gábor múzeumigazgató (Gyula): A gyulai vár, az Alföld legértékesebb műemléke. (Vetített képekkel.)
- II. 14. Nagy Gyula múzeumigazgató (Orosháza): Orosháza 1744-től 1848-ig.
- II. 21. Dénes György egyetemi tanár (Budapest): Orosháza a szabadságharc idején és az azt követő évtizedekben.
- II. 28. Fekete Zoltán egyetemi tanár, az agrártudományok kandidátusa (Budapest): A talajerőgazdálkodás kérdései Orosházán.

Amikor a műsorunk véglegessé vált, első dolgom volt a hírverés. Először az országos szerveknél kopogtattam. A Magyar Rádiót is tájékoztattam a tervemről, és mellékeltem a rádió esti rövid hírek számára egy bemondószöveget. Az Élet és Tudományt, valamint a Művelt Nép Szerkesztőségét is megkértem, hogy a mellékelt hírverő szöveget a lapjukban, illetve „A hét hírei” című rovatukban közöljék. Azután az orosházi iskolák mozgósítása következett. A középiskolákat levéllel, az általános iskolákat körlevéllel kerestem fel. Természetesen a napilapot, a Viharsarok Népe megyei újságot is megkerestem: legyen segítségemre, hogy a „Múzeumi Hétfők” előadásait minél többen látogassák, de nem feledkeztem meg a kultúrház hangos híradójának igénybevételéről sem. Ráadásul a TIT Békés megyei Szervezetével 150 falragaszt és 400 meghívót nyomtattam. E széleskörű hírvívó kampányról a Városi Tanács VB Népművelési Osztályának 18/1955. szám alatt részletesen beszámoltam. Az előadássorozat programját mellékelten csatoltam. A sorozat lényegét így foglaltam össze: „Az előadássorozat bemutatja, ismerteti környezetünk s később városunk küzdelmes életét az első ember megjelenésétől egészen napjainkig. Az előadások színvonalát a környéki és fővárosi szakemberek biztosítják.” Végezetül még megkértem a Népművelési Osztályt, hogy az adott szövegemet a városi hangos híradón mondassa be, és a névsnak ígérkező előadásokat a tömegszervezetek, üzemek dolgozóinak szíveskedjenek a figyelmükbe ajánlani. A falragaszokból és a meghívókból megfelelő mennyiséget bocsájtottam rendelkezésükre. Most a régi iratokat válogatva kezembe került a 86/1955. számú körlevél, amelynek kipontozott címezéshelye üres. A szövegrész tárgya a „Múzeumi Hétfők” előadássorozata

volt. Ugyanis annak idején, amint az utolsó előadás elhangzott, nyomban beszámoltam mindazon intézményeknek róla, akikkel az előadás során csak kapcsolatot teremtettünk. Magyarázkodás helyett idézem a szöveg lényeges részét: „Az előadássorozat feltétlenül sikerült. Elsősorban nagy közönség-sikerünk volt. Két esetben csak egy kisebb előadás megtartására alkalmas kistermet kaptunk. Ez mindkét esetben zsúfolásig megtelt. Négy előadást a 600 személyes nagyteremben tartottunk meg. Két alkalommal az is zsúfolt volt, míg a másik két alkalommal 300—300 hallgatója volt az előadásoknak. Az előadások általánosságban megfelelőek, nívósak voltak, de nem mindegyik volt konkrét. Mind az előadásokkal, mind a szervezéssel kapcsolatban értékes tapasztalatokra tettünk szert, melyet az ismét rendezendő ilyen előadássorozatnál hasznosítani igyekszünk.”

Az első előadássorozat sikere arra sarkallt, hogy még ugyanabban az évben ismét indítsak egy újabb előadóciklust. Íme, ez a terv született meg a 388/1955. számú iratunk tanúsága szerint:

- XI. 14. Csalog József múzeumigazgató (Szentes): Mit rejtegetnek a kunhalmok ?
- XI. 21. Dienes István muzeológus (Szeged): A honfoglaló magyarok élete.
- XI. 28. Dénes György történész (Budapest): Orosháza története a századfordulón. (1891. V. 1-e Orosházán.)
- XII. 5. Lükő Gábor múzeumigazgató (Gyula): Képzlet és valóság a népművészetben.

Az előadássorozat előkészítéséről beszámoltam a Népművelési Minisztérium Főosztályának és a Propaganda Csoportnak. A 433/1955. számú jelentésem még lendületesebb, még többretegűbb szervezési munkáról számolt be, ezt bizonyítja a szöveg 9. pontja. Az utolsó előadás elhangzása után ismét beszámoltam a Minisztérium Múzeumi Főosztályának az előadásokról, de a 477/1955. számú beszámolómban nem sommásan közli a véleményemet, hanem előadásonként.

Mégpedig a következőképpen:

1. Csalog József: „Mit rejtenek a kunhalmok ?” című előadásának nagy sikere volt. A tudományos igazságokon alapuló, de népszerű formában közölt ismeretanyagot az előadó rajzokkal illusztrálta. A hallgatóság Csalogban egy nagyon jó előadót ismert meg. Sajnálatos, hogy egész nap esett az eső, s így mindössze 95 hallgatója volt az előadásnak.
2. Dienes István: „A honfoglaló magyarok élete” c. előadására jól felkészült. Az előadás szövegét erre az alkalomra készítette el. A tartalmas előadás sikerét csökkentette az, hogy előadását jórészt olvasta, s így nem volt előadásának szuggesztív ereje. Benne egy jó képességű, de halk szavú előadót ismertünk meg. Az előadásának 150 hallgatója volt.
3. Dénes György: „Orosháza története a századfordulón” című előadásának középpontja az orosházi 1891-es véres május elseje volt. Az előadását

hosszabb kutatómunka előzte meg. Eredeti kutatásait is beleszötte az előadásába. A sok új anyagot tartalmazó előadást megfelelő formában, lendületesen adta elő. Az előadást 175-en hallgatták. Ezzel a létszámmal az előadóterem megtelt.

4. Lükő Gábor: „Képzelet és valóság a népművészetben” című előadásának vázlatát gondosan kidolgozta. Megfelelő képanyagot válogatott a vetítéshez. Az előadás hangulatos, jó előadás volt. 75 hallgató élvezte az előadást.

Megítélésem szerint két komoly nehézség miatt nem volt a fenti értékes előadásoknak nagyobb közönségsikere: A kultúrház nagytermét nem kaptuk meg, mert a benne lévő színpadot átépítették. A másik nehézséget az okozta, hogy a város dolgozóinak nagy része még őszi munkákkal volt elfoglalva. Mindezeket egybevetve az előadássorozatot sikeresnek könyvelhetjük el, s a következő évben — közkívánatra — ismét szervezünk 4 előadásból álló sorozatot.

Meg is történt, íme:

- III. 5. Csalog József múzeumigazgató (Szentes): Mi az igazság a Lehel kürtje körül?
III. 12. Kovalovszky Júlia muzeológus (Békéscsaba): Beszámoló a kardoskúti Árpád-kori lakóház feltárásáról.
III. 19. Nagy Gyula múzeumigazgató (Orosháza): Részletek Orosháza történetéből és életéből.
III. 26. Péczely Attila muzeológus (Hódmezővásárhely): Népzene és cigányzene.

Sajnos, a fenti műsorrall a „Múzeumi hétfők” nagyszerű előadássorozata megszűnt. Irataink nem szólnak megszűnésének okáról, magam sem emlékszem, hogy miért. Sajnálom.

Idők távlatából nézve miben látom most nagyszerű kezdeményezésünk sikerét. Abban, hogy vonzó formában, nagy tömeg sok helytörténeti anyag birtokába jutott. Eredményesen szolgálta a múzeum és a nagyközönség kapcsolatainak erősítését. Az igaz, hogy a tervezett 150 oldalas sokszorosítási eljárással készült helytörténeti munka nem született meg, de helyette, igaz, évek múltán, napvilágot látott hazánk akkori legnagyobb monográfiája, az „Orosháza története és néprajza” című kétkötetes, hatalmas alkotás. Úgy érezzük, hogy munkánk még ma is mintául szolgál városaink történetének megírásánál.

A népművelés terén ért életem egyetlen komoly támadása. Fejemre olvasták, ne csak a tudományos munkásságomnak éljek, hanem tárjam ki szélesre a múzeum kapuját a közművelés számára.

Hogy is volt ez? Vágjunk a sűrűjébe! Egy szép napon meglátogatott a múzeumban egy általam tisztelt, idősebb korú tanárnő. Régi ismerősöm volt, hiszen tanítókoromban jó néhány éven keresztül egy nevelőtestületben

dolgoztunk. Barátságos beszélgetésünk során alighanem egy készülő könyvemmet mutattam meg ritka vendégünknek. Ami igaz, az igaz, ha az embernek vendége jön, arról szeret beszélni legjobban, ami a szívéhez legközelebb áll. Amint kikísértem a „Kedves Vendéget”, azzal búcsúzott el, hogy ne csak könyvírással foglalkozzam, hanem tárjam ki szélesre a múzeum kapuját a népművelés számára. Olyan váratlanul ért engem ez a vád, hogy csak hápogni tudtam. Csak a szomszédos épületbe ment, elkísértem lassan lépegetve, s igyekeztem bizonygatni, hogy a tudományos munkásságom mellett sohasem feledkeztem meg a népművelésről. A szóváltás megtörténte után egy-két helyen elmondtam az esetet. Beszélgetőpartnereim jóindulatúan figyelmeztettek, hogy vegyem komolyan a dolgot, mert egy megyei fórumon megpedzette az ügyet, és a leváltásomat is emlegette. Nem fért a fejembe a dolog, sehogy sem tudtam megérteni. Sohasem vétettem ellene, sohasem támadtam. Nem tagadom, e hír hallatán nem jól éreztem magam és féltem. Napi munkám végzése során minden lépésnél éreztem az alaptalan vádnak a súlyát. Fűnek-fának panaszkodtam, védekeztem. Végül kínomban egy mentőtötletem támadt. Egy árkus papírra a következőket vettem: „Azzal vádolnak, hogy nem végzek elég népművelési munkát. Szíveskedjék az alábbi felsorolást elolvasni!” Egymás alá írtam a népművelési tevékenységemet: az addig megjelent könyveim címét, az orosházi monográfia címét, az állandó kiállításunk címét, az évente rendezett időszakos kiállításaink számát, az évente megtartott népművelési előadások számát stb. A felsorolások alatt a következő következtetést vontam le: „A fenti lista talán kutyaf...? Szerintem népművelés, magas fokon!” Írásomat a múzeum irodájának a legszembevetőbb helyére tűztem, s ha újságíró, vagy televízió-, rádióriporter tette be hozzám a lábát, mindig elolvastattam velük. Jót mosolyogtak rajta.

Hamarosan rájöttem arra, hogy ez a lépésem nem más, mint önigazolás. A támadást csak több népművelő előadás tartásával lehet kivédeni. Körlevelet küldtem a Városi és Járási Tanács Művelődésügyi Osztályainak, a TIT városi titkárságának és a Békés Megyei Múzeumok Igazgatóságának. Közöltem benne, hogy 10 éves átlagban évente 8 tudományos ismeretterjesztő előadást tartottam, szeretném az előadásaimnak a számát szaporítani. Kértem a fenti szerveket, törekvésemet támogassák azzal, hogy előadásokat szervezzenek számomra. Felsoroltam az előadásaim címét:

1. Orosháza története.
2. Mire tanít a földből előkerült régészeti lelet?
(Tárgyak bemutatásával.)
3. Környékünk Árpád-kori falvai és népének élete.
(A kardoskúti ásatások fényképeinek bemutatása.)
4. Az orosházi múzeum népművészeti kincsei.
(Tárgyak bemutatásával.)
5. Értékes festmények — giccsek. (Képekkel illusztrálva.)

Azt is közöltem, hogy a múzeumi terület más témáiról is szívesen tartok előadást. Majd felsoroltam azokat a felajánlásaimat, amelyekkel igyekeztem megkönnyíteni az előadások szervezését. Ezek igen érdekesek voltak. Íme: Szívesen vállalom előadást tiszteletdíj nélkül is. A tanyavilág legrejtettebb zugaiba is elmegyek. Szállítóeszközt nem igénylek. Előadásaimat — lehetőséghez híven — tárgyak bemutatásával illusztrálom. — Egyetlen előadást sem szerveztek a számomra! — Nem csüggedtem: városunkban 24 üzemet kerestem fel, s mindenütt az illetékesek markába egy körlevelet nyomtam. Ezen az állt, hogy szívesen vállalom teljesen ingyen ismeretterjesztő előadást, ha megtisztelnak engem meghívásukkal. Közöltem azokat a témákat, amelyekből válogatni lehet. Azt is elolvashatták, hogy más témáról is szívesen tartok előadást. Amikor az utolsó üzem ajtaját becsuktam, s hazafelé baktattam, kezdtem szégyellni magamat, hiszen eddig csak a kurvák álltak ki a sarokra, ahol kínálgatják magukat, s most én is ezt tettem a tudományos ismeretterjesztéssel.

De mégis boldog voltam, mert 24 üzem közül 4 helyen igényelték az előadásomat!

Tanulságos az is, hogyan zajlottak le ezek az előadások. Boldogan vettem tudomásul, hogy a szabók szövetkezete a közeljövőben Gyulára készül kirándulásra, és felkértek arra, hogy a várról tartsak előadást. Különös gondadal készültem rá. Amikor a nagy hévvel tartott előadásom közepe felé jártam, észrevettem, hogy nagyon sokan majdnem a hátukat mutogatták nekem. Durcásan hallgattak. Megálltam, s megkérdeztem, hogy mi ennek az oka. Kiderült, hogy munkavégzés után azonnal bezárták az ajtókat, s így senki sem mehetett haza addig, míg az előadást meg nem hallgatta. Természetesen, azonnal kinyitattam az ajtókat, s néhányan tényleg haza is mentek. Aztán még nagyobb erővel nekifogtam az előadásom folytatásának, de előbb egy nagy táblát és krétát kértem. Talán életem legszemléltetőbb előadását tartottam meg, már csak azért is, mert gondoltam arra is, netán magukkal visznek a kirándulásukra. Szívesen vállalkoztam volna a kalauzolásokra. Mit tesz Isten? Az én kedves hallgatóim azon a napon, amelyen Gyulára kellett volna menni, Tótkomlóra mentek egy labdarúgó-mérkőzést megnézni. Hát, ne üsse meg az embert a guta?! Egy másik eset. Űgy emlékszem, Gyopárhalmán történt. Egy régészeti tárgyú előadást tartottam az olvasóköri körben. Kerékpáron mentem ki, a hátamon a hátizsák, tele régészeti tárggyal. Nagyon elevenen kellett beszélnem, mert nehéz ellenfelem volt: a háttérben ugyanis a fiatalok billiárdoztak. Végül én győztem! Olyan érdekesen beszéltem, olyan soha nem látott tárgyakat mutattam be, hogy a dákók a tartóikba kerültek. Hogy érdemes volt előadást tartani, arról tudtam meg, hogy az előadás után még hosszabb ideig ott maradtunk a hallgatóimmal. Még én bátorítottam őket, jöjjenek csak az asztalom köré, tekintsék meg ezeket a tárgyakat, amelyeket előadásomban felmutattam. Emlékszem egy nagybajuszú hallgatómra, aki az első sorban ült, s időnként helyeslően bólogatott. Vegye csak a kezébe és nézegesse, mondtam a szelíd

nézésű embernek. Az pedig a kezébe vette a népvándorlás korabeli bronz tükrömet, és egy kis idő múlva egy nagy recsenést hallottam. Megdermedtem, de azután ráförmedtem. Azt mondta, csak meg akarta nézni, hogy milyen erős. Ebből aztán azt a tanulságot szűrtem le, hogy ezentúl a hallgatóságom kezébe csak acélból vagy vasbetonból készült tárgyakat nyomok. — A harmadik eset is érdekes. Hogyan tartottam egy nagy csomó előadást a derék orosházi tűzoltóknak? Ott minden évben szoktam egy-egy előadást tartani. Felajánlottam, hogy Orosháza történetét nagyon részletesen szeretném előadni, négy részletben, négy alkalommal. (Ugyanis ez nekem négy előadást jelentett volna.) Csak az volt a bökkenő, hogy az egész legénységet esetleg egy alkalommal össze tudják gyűjteni, de négyszer már nem. Azonban a váltások után 4—5 leváltott bajtárs szívesen hallgatna engem. Mit tehettem? Négy alkalommal néhány embernek elmondtam ugyanazt az előadást, amelyet akár 100 ember is meghallgathatott volna. Így azután nagy erőfeszítések árán elértem azt, hogy ebben az évben 20—24 előadást tartottam. Többet, mint egy iskola nevelőtestülete. Csak azt nem tudom, hogy mindezt az én népművelésre buzdító, „jóakarató” volt kartársnőm megtudta-e? Én persze akkor már rösteltem megkérdezni.

Az eddig közölteken kívül még többféle módon felhívtam a figyelmet intézményünkre, hogy a látogatásokkal megtisztelt múzeumunk valóban elláthassa egyik legfontosabb feladatát: népünk művelését. Így például a kezem között lévő 8630—63 186/1954. Prop. jelzésű irat arról tanúskodik, hogy a Népművelési Minisztérium Múzeumi Főosztálya Propaganda Csoportját mozgósítottam abból a célból, hogy az Állami Hirdető Vállalattal kössön megállapodást, hogy az orosházi Partizán Moziban az orosházi múzeumot hirdető diapozitívot vetítsenek. Továbbá: A MNT „Néprajzi Hírek” Szerkesztőségét 7/1975. szám alatt arra kértem, hogy a mellékelt „Paraszti életforma — monográfia készül az Orosházi Műhelyben” című híryanagunkat teljes egészében szíveskedjék a legközelebbi „Néprajzi Hírek”-ben megjelentetni. A 249/1954. számú iratunk arról tudósít, hogy az „Idegenforgalmi Tájékoztató” Szerkesztőségének — felkérésükre — „A ki tudja . . .?” rovat számára két közlést beküldtem felhasználás céljából. Az egyik az Orosháza határában húzódó Tatársáncról, az Alföld legértékesebb és legnagyobb kiterjedésű földváráról szólt, amelyet az időszámításunk előtt a VIII—V. században a szkíták építettek a beözönlő kelták ellen. A másik pedig arról, hogy Szarvason van hazánk utolsó működő szárazmalma. A becses néprajzi objektum védetté nyilvánítása, felmérése és publikálása néprajzosaink egyik legsürgősebb feladata. (Mindezek megtörténtek néhány évvel később: mérnökkel felmértem, publikáltam és K. Kovács László tudományos keskenyfilmet készített róla. Szerencsénkre még akkor élt hazánk utolsó dolgozó szárazmolnára.)

A „Viharsarok Népe” című megyei újságban is nagyritkán elhelyeztem egy-egy cikket. Néhánynak a címét felsorolom: „Mit tanulhatunk az 1955. évi ásatásainkból?”, „Csendőrsortűz Orosházán”, „Népünk humora a fazekas-

készítményeken”. Mint néprajzos, úgy véltem, fontosabb a kiveszőfélben lévő hagyományos paraszti gazdálkodásról egy-egy forrásjellegű könyvet írni, mint uram bocsá’, egy nyúlfarknyi újságcikket közölni. Bár volt egy időszak, amikor szerettem volna, ha az újságban állandó rovatot kapok, ahol hetente egyszer egy rövid, de magvas írással jelentkezhettem volna. Ma már nem tudom, hogy miért, nem valósult meg. De egy velem történt humoros epizód megmutatta, hogy hazánkban a néprajzosok ismernek, ám a szülőfalumban alig-alig. Ha az újságban gyakran írtam volna akár egy nyúlfarknyi cikkecskét, itthon mindenki ismerne.

Történt egyszer, hogy egy parasztember a határunkban lévő Harangoskútról beszélt nekem. Rövidesen meg is jelent „Miről mesél a Harangoskút?” címen az újságban. Tartalma: Pusztaföldvár lakói megsejtették, hogy rajtuk üt a török, kincseiket összeszedték, harangjukba rejtették, és egy mély kútba leengedték. Megátkozták azt az idegent, aki ki próbálja venni. Cikkem érdekessége az volt, hogy megírtam a harang visszazuhanásának a népünk száján őrzött 8–10 változatát. Végül írtam, hogy ez mind csak mese, a valóság az, hogy a leföldelt kút körül dübörögnek a szántó traktorok. A legérdekesebb az, hogy a cikk végén a nevemet jó nagy „kani-betűkkel” szedték ki. — Néhány nap múlva a múzeum lépcsőházában egy feldúlt, kissé pityókás emberrel (az adatközlőmmel) találkoztam. Hangoskodva kérdezte: „Hun van az az O. E. ? Itt a bicskám, had herülöm ki! Hogy még mese vót, amit émontam neki!” Örültem, hogy nem ismert meg, elmentem mellette, s azután elfutottam. Mi a tanulság ebből? Ha az újságolvasó orosházi ember azt a szót hallja: Szántó Kovács Múzeum, a tudatában azonnal az általam időnként alkalmazott, nem szakember munkatársam neve jelenik meg. Jóformán abból élt, hogy szinte nap mint nap megeresztett egy-egy cikket az újságban ásatásairól. Természetesen minden újságcikk alatt ott állt a neve is, s ennek alapján mondhatni, csak őt ismerte a nagyközönség. Ismét megbizonyosodtam, hogy a felszínes munkával többre lehet menni, mint a komoly, maradandó munkával. Én azonban továbbra is megmaradtam azon az úton, amelynek járását e szerény munkámban részletesen megírtam. Nem is bántam meg.